

Internetconsultatie Participatiewet in balans

28 juni 2023

Ieder(in) heeft al vaak [het standpunt ingenomen](#) dat de Participatiewet niet past voor mensen met een beperking. De wet biedt te weinig specifieke ondersteuning voor deze groep. De Participatiewet in balans die nu voorligt ter internetconsultatie is een kleine stap in de goede richting. De beleidsanalyse en de voorgenomen route naar vertrouwen en menselijke maat kan Ieder(in) ondersteunen. Wij erkennen ook de benoemde risico's in hoofdstuk 2: het zeldzame geluk van een klik met een professional en willekeur. De brede en diverse groep van mensen met een blijvende beperking en/of chronische ziekte hebben hier (te) veel ervaring mee. Wij zien de aanpassingen in spoor 1 als een aanzet tot verbetering, kleine stapjes vooruit, maar ontoereikend om voor mensen met een beperking de bestaanszekerheid en gelijke kansen op werk te creëren waar zij recht op hebben. Er is een meer fundamentele verandering nodig die specifiek op deze groep is gericht.

Wij volgen daarom ook met interesse en ongeduld spoor 2 en 3 en benadrukken dat dit belangrijke sporen zijn om de positie van mensen met een beperking te verbeteren. Mogelijk is hiervoor een aparte wet- en regelgeving nodig. De vraag of de Participatiewet in de basis ooit passend kan worden voor mensen met een beperking kan na 8 jaar met recht gesteld worden. Tegelijkertijd begrijpen wij dat spoor 1 bedoeld is om kleine, snel uitvoerbare verbeteringen door te voeren en dit sneller te realiseren is dan een nieuwe systeem. Onze onderstaande inbreng doen we dan ook meegaand in die gedachte.

In deze bijdrage richten wij ons op drie punten:

- Voorkom kan-bepalingen als het niet uitvoeren van de bepaling nadelig is voor de burger
- Verhoog de vrijlating voor mensen met een medische urenbeperking
- Erken het belang van maatschappelijke participatie en mantelzorg

Kan-bepalingen zorgen voor te veel onzekerheid

In de wet zitten de nodige aansporingen richting gemeenten om de kan-bepalingen te voorzien van een beleidskader om per keer de afweging te maken in plaats van beleidsmatig te kiezen om de kan-bepaling wel of niet toe te passen. Hiermee *kan* de uitwerking van de wet 'zachter' worden en effectiever voor mensen. Voor mensen met een beperking betekenen veel kan-bepalingen het risico op willekeur of verschil per gemeente, zoals ook in de beleidsanalyse benoemd.

Bufferbudget

In relatie op spoor 1 vragen wij in het bijzonder aandacht voor de invoering van het bufferbudget. Nu wordt de gemeente belast met de opgave telkens een weging te maken om wel of geen bufferbudget toe te kennen. Terwijl uit onderzoek blijkt dat nagenoeg iedereen die met inkomstenverrekening te maken heeft hier een slechte ervaring mee heeft. Wat is het nut voor burger (en voor gemeenten) om hier een kan-bepaling van te maken. Voor mensen kan het waardevol zijn als zij de mogelijkheid krijgen om dit *zelf aan te vragen* en zo hun inkomen stabiel te krijgen. Anders gezegd: leg de kan-bepaling bij de burger en biedt de mogelijkheid voor iedereen aan.

Toegang bijzondere bijstand

De toegang tot bijzondere bijstand is een andere beleidsvrijheid in de participatiewet die door mensen als erg onrechtvaardig wordt ervaren. Het is onwenselijk dat mensen door hoge zorgkosten een erg laag besteedbaar inkomen hebben en dan toch niet in aanmerking komen voor

bijzondere bijstand in hun gemeente. Terwijl in een buurgemeente zij wel toegang hiertoe hebben. [Recent heeft Veroni dit moeten ervaren door energietoeslag mis te lopen.](#)

Bepaal de ondergrens

Spoor 1 introduceert veel nieuwe kan-bepalingen, maar laat een kans lopen door niet centraal te sturen op bepaalde participatiewetvoorzieningen waar zowel mensen als gemeenten baat zouden bij hebben bij duidelijke sturing vanuit het Rijk. Een recent voorbeeld waarbij dit duidelijk tot verbetering heeft geleid voor zowel mensen als ook gemeenten is de [individuele studietoeslag waarvoor een landelijk bindende ondergrens is vastgesteld.](#)

Vrijlating mensen met medische urenbeperking is onvoldoende

Waar mensen met een medische urenbeperking voorheen tijdelijk 25% of structureel 15% vrijlating over hun inkomsten konden krijgen. Wordt dit nu teruggebracht naar 1 optie: structureel 15%. Ieder(in) ziet dit als een ontkenning van het probleem en een versoering van de mogelijkheden en hoogte van de vrijlating. Beide varianten helpen deze groep niet en nu wordt de soberste variant behouden. Het past niet bij de vereenvoudigingsdefinitie die spoor 1 aanhoudt: *"Vereenvoudiging is geen doel op zichzelf, maar het moet bijdragen aan de werking en doelmatigheid van de regeling en het bredere stelsel."* Veel mensen met een medische urenbeperking hebben nagenoeg niks aan een 15% vrijlating wanneer zij in banen werken met een loon rond het wettelijk minimumloon per uur. Het jaagt mensen weg bij de betaalde arbeidsmarkt en dwingt mensen tot vrijwilligerswerk.

In de beoogde wijziging van spoor 1 zit nu al een apart kader voor mensen met een medische urenbeperking (structurele vrijlating t.o.v. tijdelijke vrijlating voor mensen zonder medische urenbeperking). Ieder(in) pleit daarom voor het door ontwikkelen van dit aparte kader om mensen met een beperking in een gelijke positie te krijgen. Een hogere structurele vrijlating van 30%, zoals in de Wajong waar deze mensen tot 2015 in instroomden, zou een eerste stap zijn naar meer perspectief. Met een verhoogde vrijlating wordt de positie van mensen met een medische urenbeperking meer gelijkwaardig ten opzichte van andere mensen in de participatiewet. Zij kunnen dan ook substantieel wat overhouden aan werken. Hierdoor zal het aantal mensen dat gaat werken toenemen en dit zal uiteindelijk de uitgaven van gemeenten drukken, [zo bewijzen ook verschillende experimenten.](#)

Het argument dat een verhoogde vrijlating voor problemen zorgt met andere toeslagen is onvoldoende onderbouwd. De vrijlating is immers te maximeren en zodoende te organiseren dat het geen ongewenste effecten heeft. Ieder(in) is van mening dat iedereen die naar vermogen werkt op zijn minst het wettelijk minimumloon per maand moet verdienen, zoals voorheen in de voortgezette werkregeling van de Wajong 2010. In spoor 1 zien wij een verhoogde vrijlating als een simpele stap voor een urgent probleem.

Maatschappelijke participatie en mantelzorg

Ieder(in) is blij met de visie op mantelzorg. Mensen met een beperking en hun naasten hebben er baat bij dat dit niet wordt beschouwd als 'op loon te waarderen arbeid' (artikel 33). Zij krijgen zo ruimte én waardering voor zorgtaken en worden niet gekort op hun uitkering.

Ook de ruimte om zelf invulling te geven aan maatschappelijke participatie (artikel 9) is een goed uitgangspunt. De koppeling met arbeidsinschakeling is nog te sterk en past niet bij de huidige instroom van de Participatiewet. Hier wringt de scherpere afbakening van de Wajong en verbreding van de doelgroep in de Participatiewet uit 2015.

Een deel van de mensen doet vrijwilligerswerk of biedt mantelzorg. Voor hen is dit een volwaardige invulling van maatschappelijke participatie. Hier moet waardering tegenover staan in plaats van continue druk naar werk.

Tot slot

Wij hopen op een snelle behandeling van de Participatiewet in Balans spoor 1. Het is tijd om spoor 2 op te pakken en de meer fundamentele discussie aan te gaan over hoe mensen met een beperking serieus onderdeel gaan uitmaken van de samenleving en arbeidsmarkt. Ieder(in) ziet in bovengenoemde punten een kans om een kader te maken van maatregelen die van meerwaarde kunnen zijn voor mensen met een beperking. Het is belangrijk om deze met meer kracht en richting op te nemen, zodat mensen met een beperking weten waar ze aan toe zijn en een volwaardige kans krijgen om deel te nemen op de inclusieve arbeidsmarkt.

Ieder(in) ondersteunt de burgertoets die door de Landelijke Clientenraad wordt uitgevoerd als inhoudelijke inbreng.